

FUQAROLIK JAMIYATINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI
TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

Qurambayev Sardor

Urganch davlat tibbiyot instituti

Ijtimoiy fanlar kafedrası o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18596100>

Annotatsiya. Mazkur maqolada fuqarolik jamiyatini rivojlantirish jarayonida raqamli texnologiyalarning tutgan o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Raqamli platformalar orqali fuqarolarning ijtimoiy faolligi, jamoatchilik nazorati va davlat boshqaruvidagi ishtiroki kengayib borayotgani yoritiladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalardan foydalanish jarayonida yuzaga keladigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ilmiy jihatdan baholanadi.

Kalit so'zlar: fuqarolik jamiyati, raqamli texnologiyalar, fuqarolik faolligi, jamoatchilik nazorati, elektron ishtirok.

Zamonaviy dunyoda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi jamiyat hayotining barcha sohalariga, xususan, fuqarolik jamiyati institutlarining shakllanishi va faoliyat yuritishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng joriy etilishi fuqarolarning ijtimoiy-siyosiy jarayonlardagi ishtirokini faollashtirib, davlat va jamiyat o'rtasidagi muloqotning yangi shakllarini yuzaga keltirmoqda. Natijada fuqarolik jamiyati an'anaviy mexanizmlar bilan bir qatorda raqamli platformalar orqali ham rivojlanib, ochiqlik, shaffoflik va hisobdorlik tamoyillarini mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Raqamli texnologiyalar fuqarolarning jamoatchilik nazoratida ishtirok etishi, ijtimoiy tashabbuslarni ilgari surishi va davlat boshqaruvi jarayonlariga ta'sir ko'rsatishida muhim vositaga aylanmoqda. Elektron murojaatlar, onlayn muhokamalar, raqamli ovoz berish hamda ochiq ma'lumotlar tizimlari fuqarolik faolligini oshirish bilan birga, jamiyatda huquqiy madaniyat va ijtimoiy mas'uliyatni kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Shu jihatdan, fuqarolik jamiyatini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni va ahamiyatini ilmiy jihatdan tahlil qilish, ularning imkoniyatlari hamda muammolarini aniqlash zamonaviy ijtimoiy fanlar oldida turgan dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Fuqarolik jamiyati fuqarolarning ijtimoiy hayotda erkin ishtirok etishi, o'z manfaatlarini ifodalashi hamda davlat boshqaruvi jarayonlariga ta'sir ko'rsatishi bilan tavsiflanadi. Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi aynan shu jarayonlarni faollashtirib, fuqarolik jamiyatining yangi shakllarini yuzaga keltirmoqda.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya vositalari fuqarolar va davlat o'rtasidagi masofani qisqartirib, muloqotni tezkor, ochiq va qulay shaklda yo'lga qo'yish imkonini bermoqda. Raqamli texnologiyalarning muhim jihatlaridan biri fuqarolarning murojaat qilish huquqini amalga oshirishini yengillashtirganidir. Onlayn murojaat tizimlari orqali fuqarolar o'z muammolari, taklif va tashabbuslarini masofadan turib davlat organlariga yetkazish imkoniga ega bo'ldi. Bu amaliyot fuqarolarning huquqiy faolligini oshirib, jamoatchilik nazoratini kuchaytirdi. Murojaatlarning elektron shaklda qabul qilinishi va ularning ijrosini kuzatish imkoniyati davlat organlarining mas'uliyatini oshirishga ham xizmat qilmoqda.

Davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi ham fuqarolik jamiyatining rivojlanishida muhim tajriba sifatida namoyon bo'lmoqda.

Elektron davlat xizmatlari orqali fuqarolar ko'plab hujjatlarni tez va ortiqcha byurokratik to'siqlarsiz rasmiylashtirish imkoniyatiga ega bo'ldi. Bu jarayon fuqarolarda davlat bilan hamkorlik qilishga nisbatan ishonchni kuchaytirib, "davlat xizmat ko'rsatuvchi institut" degan tushunchani mustahkamlaydi. Shu bilan birga, raqamli xizmatlardan foydalanish jarayonida fuqarolarning raqamli savodxonligi ham bosqichma-bosqich oshib bormoqda.

Xususan, fuqarolik jamiyati rivojida jamoatchilik muhokamalarining raqamli shaklga o'tishi alohida ahamiyat kasb etadi. Normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarining onlayn muhokamaga qo'yilishi fuqarolar, mutaxassislar va nodavlat notijorat tashkilotlari uchun qarorlar qabul qilish jarayonida bevosita ishtirok etish imkonini yaratmoqda. Bu holat qarorlarning ijtimoiy asoslanganligini oshirib, fuqarolarning davlat boshqaruvida o'zini muhim subyekt sifatida his etishiga zamin yaratadi. Jamoatchilik muhokamasi madaniyatining shakllanishi esa fuqarolik jamiyatining sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarilishini anglatadi.

Raqamli texnologiyalar jamoaviy tashabbuslarni ilgari surish uchun ham qulay imkoniyatlar yaratmoqda. Elektron petitsiyalar va jamoaviy murojaatlar fuqarolarning umumiy manfaatlar asosida birlashishiga xizmat qiladi. Bunday mexanizmlar ijtimoiy muammolarni huquqiy va konstruktiv yo'l bilan ko'tarishga yordam berib, norozilik kayfiyatining tartibsiz shakllarga o'tib ketishining oldini oladi. Shu orqali fuqarolik jamiyati ijtimoiy barqarorlikni ta'minlovchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Fuqarolarning mahalliy darajadagi qarorlar qabul qilishda ishtirok etishi ham raqamli texnologiyalar orqali kengaymoqda. Ishtirokchi budjet amaliyoti doirasida fuqarolar o'z hududidagi muammolarni aniqlash, loyiha taklif etish va ovoz berish jarayonlarida qatnashmoqda. Bu tajriba fuqarolarda tashabbuskorlik, mas'uliyat va hamjihatlikni rivojlantiradi. Eng muhimi, fuqarolar faqat talab qo'yuvchi emas, balki jamiyat taraqqiyotiga bevosita hissa qo'shuvchi subyektga aylanadi.

Shuningdek, ochiq ma'lumotlar tizimining rivojlanishi ham fuqarolik jamiyati uchun muhim ahamiyatga ega. Ochiq statistik va tahliliy ma'lumotlar asosida jurnalistlar, tadqiqotchilar va jamoatchilik faollari davlat organlari faoliyatini tahlil qilish, muammolarni dalillar bilan asoslash imkoniga ega bo'lmoqda. Bu esa jamoatchilik nazoratining sifatini oshirib, tanqid va takliflarning puxta bo'lishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalardan foydalanishda ayrim muammolar ham mavjud. Raqamli tengsizlik, ya'ni internet va texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlarining hududlar va ijtimoiy qatlamlar bo'yicha farqlanishi fuqarolik ishtirokini cheklashi mumkin.

Axborot xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlarni himoyalash masalalari ham dolzarbligicha qolmoqda. Shuningdek, raqamli faollikning yuzaki shakllari real ijtimoiy hamkorlikni to'liq almashtira olmasligi mumkin.

Umuman olganda, raqamli texnologiyalar fuqarolik jamiyatining rivojlanishi uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Ular fuqarolarning ijtimoiy-siyosiy jarayonlardagi ishtirokini faollashtirib, davlat va jamiyat o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlamoqda. Raqamli vositalarning samaradorligi esa ularning huquqiy asoslar, raqamli savodxonlik va ochiqlik tamoyillari bilan uyg'unlashuviga bog'liqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Лукашук И.И. Гражданское общество и правовое государство в условиях глобализации. - Москва: Норма, 2017. - 320 с.
2. Bazarova, D. B. (2024). Til tizimidagi soʻz variantlari va ularning kommunikativ roli. *Innovation in the modern education system*, 5(47), 363-366.
3. Hayitova, S., & Bazarova, D. (2024). 5-sinf "adabiyot" darsligidagi maqollar mavzusini oʻrganish. *Hamkor konferensiyalar*, 1(2), 518-520.
4. Narxodjayeva, X. (2024). THE ROLE OF FORMAL COMMUNICATION IN INTERPERSONAL RELATIONSHIPS. *Western European Journal of Linguistics and Education*, 2(11), 41-45.
5. Валиев, Т. (2016). Некоторые лингвистические особенности терминов автодорожного строительства в узбекском языке. *Вестник Челябинского государственного университета*, (13 (395)), 55-62.
6. To'rayeva, I. S. (2024). DISTINCTIVE FEATURES OF THE WEDDING MOTIF IN ABDULLA QAHHOR'S NOVEL "SAROB". *AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING*, 2(4), 508-511.
7. Sheramatovna, T. I. (2024). O'ZBEK NASRIDA BARCHA ETNOGRAFIK TAFSILOTLARNING TASVIRLANISHI. *INTELLECTUAL EDUCATION TECHNOLOGICAL SOLUTIONS AND INNOVATIVE DIGITAL TOOLS*, 3(30), 26-29.
8. Umurova, F., & Jasmina, A. (2025, October). RASMIY VA NORASMIY XUSHMUOMALALIKNING LINGVOPRAGMATIK XUSUSIYATLARI. In *Conferences* (Vol. 1, No. 2, pp. 77-79).
9. UMUROVA, F. (2025). INTERNET MULOQOTIDA XUSHMUOMALALIKNI LISONIY VA NOLISONIY IFODALANISHI. «*ACTA NUUZ*», 1(1.9), 300-302.
10. Buranova, M. U., & Zoirova, S. (2024). Innovative methods of teaching English at preschool. In *Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit* (pp. 109-111).
11. Маматкулов, Б., Уразалиева, И. Р., & Романова, Д. Ю. (2019). Особенности заболеваемости у патронажных медицинских сестер семейных поликлиник первичного звена здравоохранения. *Новый день в медицине*, (3), 161-165.
12. Lutpillaevna, A. F., & Marifkhodjaevna, K. F. (2022). Valeological Culture as a Component of the Educational Process in the Formation of a Healthy Lifestyle.
13. Akramovna, T. U. (2023). The benefits of content-based learning in teaching English as a second language. *Ta'lim Innovatsiyasi va Integratsiyasi*, 11(1), 141-145.
14. Akramovna, T. U. (2023). AN INTRODUCTION TO COMPETENCY-BASED LANGUAGE TEACHING INTO EDUCATION. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 11(4), 128-132.
15. Xamdamovna, I. M. (2022). Stylistic features of the use of asinetone in languages of different systems. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036, 11, 30-33.
16. Uchkunovna, R. M., & Nadjmiddinova, M. N. (2025). THE ROLE OF CONTRASTIVE LINGUISTICS IN LEARNING ENGLISH FOR STUDENTS. *TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION GʻOYALAR*, 2(2), 327-332.

17. qizi Furqatova, H. A., & qizi Najmiddinova, M. N. (2025). THE ROLE OF PRAGMATICS FOR LEARNING ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES. *Modern Scientific Research*, 3(7), 51-56.
18. qizi Furqatova, H. A., & qizi Najmiddinova, M. N. (2025). SIMILARITIES AND DIFFERENCES OF CONCEPTS IN ENGLISH AND UZBEK CULTURES. *International Journal American Journal of Modern World Sciences*, 2(7), 59-67.
19. Oktamovich, E. Q., & Tashkulovna, Y. S. (2021). Types of person-centered learning technologies and innovative forms, methods and tools. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(11), 197-199.
20. Kamil, S. S., & Al-Sabawi, N. A. (2020). Comparative evaluation of three rotary retreatment systems for apical extrusion of root canals obturated with different techniques. *Tikrit Journal for Dental Sciences*, 8(2), 38-46.
21. Ковлер А.И. Институты гражданского общества и права человека в современном мире. - Москва: Юрист, 2019. - 284 с.
22. Benkler Y. The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom. - New Haven: Yale University Press, 2006. - 515 p.
23. Papacharissi Z. Affective Publics: Sentiment, Technology, and Politics. - New York: Oxford University Press, 2015. - 232 p.